«دنیای سبز» دلایل ارایه طرح تحقیق و تفحص از سازمان مرکزی تعاون روستایی را بررسی می‌کند:

پرونده تعاون روستایی در بهارستان

سرویس گزارش

وقتی بدانیم از مجموع ۱۰۷ میلیون تن تولیدات بخش کشاورزی ۹۷ درصد آن در روستاها تولید می‌شود به طور منطقی روستا و روستایی برایمان باید مفهوم خاصی پیدا کند و از حداکثر درجه اهمیت برخوردار باشد. در نخستین واکنش نسبت به این دانسته باید بپرسیم که آیا سیستم و تشکیلاتی برای هدایت این حجم عظیم از تولیدات کشاورزی به بازارهای هدف وجود دارد؟ آیا این سیستم و تشکیلات از کارآیی لازم برخوردار است؟ آیا روستاییان با توسل به این سیستم می‌توانند حاصل دسترنج خود را در کوتاه‌ترین زمان ممکن و با کمترین ضایعات و هزینه و کسب یک سود منطقی به بازار برسانند و غم معاش نداشته باشند؟ و البته ده‌ها پرسش دیگر و این پاسخ که قانونگذار به دلیل درک شرایط روستا و روستاییان و حجم تولیدات آنها از حدود چهار دهه پیش، سیستم و تشکیلاتی را به نام سازمان مرکزی تعاون روستایی طراحی کرده- این نام البته در طول زمان دستخوش برخی تغییرات شده است- تا از طریق آن روستاییان بسیاری از مسایل خود را بتوانند حل و فصل کنند و شاید به همین منظور هم تاکنون ۶۵۰۰ شرکت و اتحادیه تعاون روستایی در قالب ۸ تشکل مرکزی با ۶ میلیون نفر عضو که در برگیرنده ۲۳ میلیون نفر جمعیت روستایی است، تشکیل شده است تا از طریق این تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها، روستاییان در تصمیم‌گیری‌های سطوح مختلف حضور داشته باشند و به نقش‌آفرینی بپردازند و از حقوق حقه خود نیز بهره‌مند شوند، اما متاسفانه تشکیلات تعاون روستایی تاکنون آنچنان که باید و شاید نتوانسته وظایف خود را به درستی انجام دهد و با وجود آن که این تشکیلات از بزرگترین شبکه‌های تعاونی کشور محسوب می‌شود و تا عمق روستاها نیز نفوذ دارد با این وجود از فراهم کردن حداقل امکانات برای اعضا در برخی موارد عاجز بوده، به گونه‌ای که امروز هم مثل یک دهه پیش، دو دهه پیش و حتی سه دهه پیش می‌بینیم مسایل توزیع، اقتصاد بازار، تامین و مصرف بهینه نهاده‌ها و ساماندهی ظرفیت‌های کشاورزی نیازمند توجه جدی است. امروز شاهد هستیم وقتی محصولی گران می‌شود هنوز این دلالان هستند که سود می‌برند و اگر محصولی ارزان شود، این تولیدکننده است که ضرر می‌کند چرا که شبکه تعاون روستایی با ۶ میلیون عضو که دربرگیرنده ۲۳ میلیون نفر جمعیت روستایی است هنوز نتوانسته به کارکردهای واقعی خود برسد و حتی در سه سال اخیر و با وجود تمام هیاهوها و سروصدایی که مبنی بر نوسازی و بازسازی این شبکه عظیم صورت گرفت، این شبکه بیش از گذشته کارآیی خود را از دست داده است.

تبلیغ برای سقوط

درست از ۳ سال پیش و از زمانی که محمدرضا اسکندری به عنوان وزیر جهاد کشاورزی از مجلس رای اعتماد گرفت، تبلیغ بر روی شبکه تعاون روستایی نیز سر و شکلی جدی به خود گرفت. ابتدا عملکرد این سازمان و تعاونی‌های متعدد آن زیر سوال رفت و به انجام کارها به شیوه سنتی و درست کردن شد که بسیاری از اعضای هیات‌مدیره‌های شرکت‌های تعاونی بیسواد و کمسواد هستند و بی‌دلیل ۲۰ سال است بر مسند کار قرار گرفته‌اند و باعث شده‌اند تعاونی‌ها کارآیی خود را از دست بدهند، در حالی که سازمان تعاون روستایی با توجه به تعداد شرکت‌ها و اتحادیه‌هایی که دارد می‌تواند از تاثیرگذارترین نهادهای بازار محصولات کشاورزی باشد و این گروه با توجه به حجم تولیدی که در اختیار دارند، می‌توانند دست دلالان را از بازار کوتاه کرده و سود حداکثری را به کشاورزان و مصرف‌کنندگان برسانند و البته شعارها و وعده‌های قشنگ زیادی هم در این مسیر داده شد. با این رویکرد بسیاری از تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها دستخوش تغییر و تحول شدند و البته در راس سازمان مرکزی تعاون روستایی، مردی قرار گرفت که خود مدعی است از متخصصان بازاریابی است و از تجربیات بسیاری هم در این عرصه برخوردار است.

هیات‌مدیره بسیاری از اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها در طول سه سال گذشته تغییر کرد و مانور خیلی گسترده‌ای هم روی این نکته داده شد که فارغ‌التحصیلان بخش کشاورزی باید به عضویت هیات‌مدیره‌های تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها درآیند تا علم روز بر پیکره این شبکه گسترده تزریق شود، اما آنچه که در این میان و از تغییر و تحولات گسترده و پرسروصدا حاصل شد تنها سقوط بود و از دست دادن داشته‌های قدیمی!

سه سال پیش سازمان مرکزی تعاون روستایی با توجه به شبکه گسترده و نیروهای باتجربه‌ای که در اختیار داشت یک پای اصلی تمام خریدهای تضمینی بخش کشاورزی به خصوص گندم بود، به طوری که در طول سال‌ها کار در این بخش این شبکه هم از توان فنی و تجربی خوبی برای خرید برخوردار شده بود و هم تاسیسات زیادی برای خرید دست و یا کرده بود. هر چند که ضعف‌هایی هم به چشم می‌خورد و می‌شد آنها را اصلاح کرد، اما به یکباره وظیفه خرید گندم که مهم‌ترین و استراتژیک‌ترین محصول کشاورزی کشور است به دلیل سوءمدیریت‌ها و منفعلانه عمل کردن مدیران بخش کشاورزی از تعاون روستایی سلب و به وزارت بازرگانی و شرکت غله سپرده شد. در حالی که پیش از این حجم خرید توسط شبکه تعاون روستایی صورت می‌گرفت و شرکت غله در خریدها سهمی حداکثر معادل ۲۵ درصد داشت، اما این نسبت در حال حاضر به طور کامل عکس شده و سهم شبکه تعاون روستایی در خوشبینانه‌ترین حالت ۲۵ درصد است. در واقع به دلیل سوءمدیریتی که در این بخش حاکم شده است، اختیار عظیم‌ترین داد و ستد بخش کشاورزی از بزرگ‌ترین شبکه تعاونی کشور که در عمق روستاها هم نفوذ دارد سلب شد و به وزارت بازرگانی سپرده شد و مدیران ارشد بخش کشاورزی نشان دادند که در مدیریت و حفظ داشته‌ها بسیار ضعیف عمل می‌کنند.

از سوی دیگر و از زمانی که سازمان تعاون روستایی وارد بازار زعفران کشور به بهانه حمایت از تولیدکنندگان شد این بازار مهم و پرارزش به لحاظ صادراتی آنقدر دستخوش نابسامانی شد که امروز شاهد هستیم قیمت زعفران از کیلویی ۳۰۰ هزار تومان به حدود ۲ میلیون تومان رسیده و به دلیل از دست رفتن مزیت صادراتی این محصول سال گذشته حجم صادرات کشور به بیش از ۵۰ درصد کاهش یافت که البته گندم و زعفران مشتی است نمونه خروار و مدیران بخش کشاورزی در این بخش و با وجود سروصداها و تبلیغات زیاد از این دست، دسته گل‌های زیادی به آب داده‌اند و در حالی که تنها در بحث گندم در سه سال گذشته این سازمان حداقل هشت میلیون تن گندم خریداری می‌کرد این رقم سال خرید ۲/۳ میلیون تن محصول کشاورزی باعث مباهات اعضای مدیرعامل این سازمان می‌شود و آن را به اطلاع خبرنگاران می‌رسانند.

بحث تحقیق و تفحص جدی شد

عملکرد ضعیف مدیران بخش کشاورزی و هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی اما از چشم نمایندگان مجلس دور نماند و درست در حالی که تبلیغات بر روی عملکرد سازمان مرکزی تعاون روستایی هر روز ابعاد جدیدتر و گسترده‌تری به خود می‌گرفت و مدیران این بخش مدام در گفت‌وگو با خبرنگاران از موفقیت‌های خود می‌گفتند، خبر رسید که نمایندگان مجلس طرح تحقیق و تفحص از سازمان مرکزی تعاون روستایی را ارایه کرده‌اند. در این‌باره عباس رجایی، نماینده مردم اراک در مجلس شورای اسلامی و رییس کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی در حاشیه جلسه علنی روز چهارشنبه (۸۷/۴/۱۲) در جمع خبرنگاران از ارایه شدن طرح تحقیق و تفحص از سازمان تعاون روستایی و عشایری کشور به کمیسیون کشاورزی خبر داد و گفت: این طرح با ۲۰ امضا تقدیم کمیسیون کشاورزی مجلس شده است.

رجایی افزود: برخی از اقدامات سازمان تعاون روستایی و عشایری در رابطه با خرید توافقی محصولات کشاورزی، فاسد شدن مقدار زیادی از محصولات خریداری شده و شیوه‌های نادرست انبارداری، نحوه پرداخت وجوه مربوط به خریدهای محصولاتی که این سازمان مسوولیت آن را داشت و عزل و نصب‌های مدیران این قسمت و موضوعاتی در رابطه با تشکیلات و سازمان با اتحادیه‌های تعاونی روستایی و نحوه ارتباط مالی و پولی سازمان با این اتحادیه‌ها از جمله محورهای این طرح تحقیق و تفحص است.

وی تصریح کرد: کمیسیون کشاورزی مجلس بین طراحان این طرح و مسوولان سازمان تعاون روستایی و عشایری جلسه‌ای خواهند گذاشت و اگر کمیسیون کشاورزی به این طرح رای مثبت دهد، گزارش آن را به صحن علنی مجلس ارایه خواهد کرد و چنانچه این طرح در صحن مجلس رای بیاورد، اعضای هیات تحقیق و تفحص مشخص خواهند شد.

> برخی اقدامات سازمان تعاون روستایی در رابطه با خرید توافقی محصولات کشاورزی، فاسد شدن مقدار زیادی از محصولات خریداری شده، شیوه‌های نادرست انبارداری، نحوه پرداخت وجوه مربوط به خریدها و عزل و نصب‌های مدیران این بخش، از جمله دلایل طرح تحقیق و تفحص عنوان شده است

طرح ناگهانی بحث تحقیق و تفحص از سازمان مرکزی تعاون روستایی این پرسش را به اذهان متبادر می‌کند که اگر این سازمان طبق گفته مسوولانش در انجام وظیفه خوب عمل کرده است دیگر چه نیازی به تحقیق و تفحص وجود دارد؟ آیا تحقیق و تفحص در مورد سازمان و افرادی که وظیفه خود را به خوبی انجام داده‌اند معنایی می‌تواند داشته باشد؟ آیا نمایندگان مجلس موفقیت‌های ادعا شده را ندیده‌اند و یا اینکه نمایندگان به مباحثی پی برده‌اند که ناگزیر به ارایه طرح تحقیق و تفحص شده‌اند؟ نحوه خریدها چه ایرادی داشته که نمایندگان چنین طرحی را ارایه کرده‌اند؟ بحث فاسد شدن مقدار زیادی از محصولات خریداری شده، شیوه‌های نادرست انبارداری، نحوه پرداخت وجوه مربوط به خریدها، عزل و نصب‌های مدیران این بخش و به احتمال خیلی زیاد موارد دیگری که در طرح ارایه نشده همه و همه حاکی از آن است که گردش کار در سازمان مرکزی تعاون روستایی آنچنان که عنوان می‌شد، نبوده و به طور قطع اگر کارها بر یک مدار منطقی و سالم حرکت می‌کردند، نمایندگان مجلس مجبور به ارایه طرح تحقیق و تفحص از این سازمان نمی‌شدند و به‌طور قطع یک یا چند جای کار ایراد داشته که ۲۰ نماینده را وادار به ارایه طرح تحقیق و تفحص کرده است.

سکوت معنادار و تغییرات هیات‌مدیره

البته سکوت معنادار وزیر جهاد کشاورزی و مدیرعامل و اعضای هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی در مورد طرح تحقیق و تفحص از این سازمان نیز به نوعی تداعی‌کننده مثل معروف: «سکوت علامت رضاست» شد. البته شنیده شد که معاون پارلمانی وزیر جهاد کشاورزی و مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی تلاش‌هایی را برای متقاعد کردن نمایندگان مجلس مبنی بر پیگیری نکردن طرح تحقیق و تفحص آغاز کرده‌اند، اما به نظر می‌رسد که اصرار نمایندگان مجلس به پیگیری طرح، وزیر جهاد کشاورزی را وادار به واکنش کرد و وزیر جهاد کشاورزی تصمیم به تغییر هیات‌مدیره گرفت و جالب آنکه خبر تغییرات در هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی را یکی از اعضای هیات‌مدیره که قرار است برکنار شود اعلام کرد. سیدمهدی کلاته‌حمانی، عضو هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی روز شنبه ۲۹ تیرماه سال ۸۷ به خبرگزاری فارس گفت: با پایان یافتن ۳ سال از زمان هیات‌مدیره فعلی سازمان، تغییراتی در این هیات‌مدیره صورت می‌گیرد.

وی افزود: با پایان یافتن زمان سه ساله از هیات‌مدیره فعلی سازمان مرکزی تعاون روستایی، وزیر جهاد کشاورزی قصد دارد ماموریت دو نفر از اعضای هیات‌مدیره شم‌آبادی (مدیرعامل) و بنده را در هیات‌مدیره خاتمه دهد و ماموریت آقای صفرآقایی را در هیات‌مدیره تمدید کند.

وی گفت: از حدود ۷ تا ۱۰ روز پیش این مساله مطرح است و قرار بود هفته گذشته مراسم تودیع و معارفه برگزار شود که نشد و به هفته جاری منتقل شد.

کلاته‌حمانی گفت: هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی به عنوان یک سازمان دولتی زیر نظر وزارت جهاد کشاورزی متشکل از ۳ نفر است که توسط وزیر معرفی و در مجمع سازمان به ریاست خود وزیر با حضور اتحادیه مرکزی تعاونی‌های روستایی ایران تصویب می‌شود و مدت ماموریت هیات‌مدیره سازمان سه‌سال است.

به گزارش فارس، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران از شرکت‌های زیر مجموعه وزارت جهاد کشاورزی است که با سابقه حدود ۴۵ ساله نقش مهمی در خرید تضمینی و توافقی محصولات کشاورزی ایفا می‌کند و همواره از شرکت‌های زیان‌ده دولتی به شمار می‌رود.

با توجه به شناختی که از وزیر جهاد کشاورزی وجود دارد می‌توان واکنش او را نسبت به تغییر هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی و ارایه طرح تحقیق و تفحص از این سازمان، پاک کردن صورت مساله تلقی کرد. در واقع اینکه درست چند روز پس از ارایه طرح تحقیق و تفحص از سازمان مرکزی تعاون روستایی وزیر جهاد کشاورزی پادش می‌افتد که دوره ماموریت هیات‌مدیره این سازمان پایان یافته است و باید دو عضو از سه عضو آن تغییر کند از همان نوع تصمیماتی است که اسکندری نسبت به اتخاذ آنها شهره است و تاکنون از عزل و نصب‌های این‌چنینی زیاد انجام داده است. چرا که اگر غیر از این بود و وزیر از عملکرد هیات‌مدیره راضی بود دلیلی برای عزب آنها و نصب دیگران به جای آنها نبود.

به واقع پرسشی که این روزها مطرح است این است که اگر هیات‌مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی تا آن حدی که وزیر جهاد کشاورزی روی آن تبلیغ کرده و اجازه تبلیغ هم به اعضای هیات‌مدیره داده بود، کارآیی داشته و عملکرد خوبی از خود بر جای گذاشته‌اند، چه نیازی به تغییر وجود دارد و چرا وزیر جهاد کشاورزی ماموریت آنها را برای یک دوره دیگر تمدید نکرده است؟ اگر هم عملکرد آنها راضی‌کننده نبوده، چرا روی عملکرد سازمان مرکزی تعاون روستایی تبلیغات گسترده صورت گرفته است؟ و آیا با تغییر اعضای هیات‌مدیره آب رفته به جوی بازمی‌گردد؟ اگر خسارت‌هایی که در طرح اولیه تحقیق و تفحص به آنها اشاره شده درست باشد، چه کسی پاسخگوست؟ آیا تغییر هیات‌مدیره نوعی لاپوشانی و سرپوش گذاشتن بر روی حقایق و کاستی‌ها نباید تلقی شود؟

به هر حال واقعیت این است که شبکه تعاونی‌های روستایی از ظرفیت عظیم اجتماعی و اقتصادی برخوردار هستند و در قانون اساسی هم به این نکته اشاره شده است که اگر به درستی از این ظرفیت عظیم- ۶۵۰۰ شرکت تعاونی و اتحادیه، ۱۸ تشکل مرکزی با ۶ میلیون عضو رسمی و پوشش ۲۳ میلیون نفری از جمعیت روستاییان- استفاده می‌شد و به جای تبلیغ مسوولان ارشد بخش کشاورزی به سراغ احیای وظایف قانونی این بخش برمی‌آمدند، به‌طور قطع بسیاری از نابسامانی‌ها هایی که امروز در بازار و معاش خانواده‌های کشاورزان به چشم می‌خورد، وجود خارجی نداشتند. شاید نگاهی به اساسنامه تعاون روستایی به برخی‌ها کمک کند تا حوزه وظیفه‌مندی این سازمان یادشان بیاید. اساسنامه‌ای که در ماده ۳ آن رونق اقتصادی روستاها مورد توجه قرار گرفته است و ۳۴ بند آن برای رونق اقتصاد روستا طراحی شده است و اگر مسوولان به آنها توجه کافی کنند به‌طور قطع چهره بسیاری از روستاهای ما تغییر خواهد کرد و بسیاری از روستاییان ناگزیر به ترک روستا و حاشیه‌نشینی در شهرها نخواهند شد و البته از این رهگذر جیب دلالان پرپول نخواهد شد و فشار اقتصادی به مردم شهرها وارد نخواهد شد.

و دست آخر اینکه در حال حاضر در تعاونی‌های روستایی کشاورزی و تولیدی ضعف و نارسایی‌های زیادی به چشم می‌خورد که باید با مهندسی و بازنگری مجدد از فرصت‌های موجود استفاده کرد و شاید باز شدن پرونده سازمان مرکزی تعاون روستایی در میدان بهارستان توفیق اجباری باشد برای آنکه سازمان تعاون روستایی به اصل خود بازگردد و وظایف سازمانی خود را به درستی انجام دهد و در این مسیر پیگیری نمایندگان ملت و اغماض نکردن آنها می‌تواند بسیار راهگشا باشد. همچنانکه ایجاد تغییر از ترس آشکار شدن ضعف‌ها و نارسایی‌ها نمی‌تواند به هیچ عنوان مفید به فایده باشد.

برداشت

درس‌های تولید گندم برای مسوولان

معید مهدی‌زاده

یه روزهایی که خیلی هم از آن روزها نگذشته کارشناسان و فعالان بخش کشاورزی از پایدار نبودن تولید به خصوص گندم زیاد سخن می‌گفتند و اصرار داشتند که تولید در بخش کشاورزی به خصوص در زمینه گندم پایدار نیست و بیش‌تر تکیه بر افزایش سطح زیر کشت و شرایط مساعد جوی دارد، اما در همان روزها وزیر جهاد کشاورزی یک تنه متهم می‌کرد و معتقد بود که بدخواهان، کم‌کاران، مخالفان و آب به آسیاب دشمن ریزان چنین حرف‌هایی می‌زنند و تولیدات ما نه‌تنها پایدار است، بلکه هنوز ما به این حد راضی نیستیم و در کمترین زمان ممکن آن می‌کنیم که رستم دستان کرد. ضمن آنکه افزایش چند میلیون تنی گندم و خودکفایی در تولید آن نه‌تنها به سطح زیر کشت و شرایط مساعد جوی ربطی ندارد بلکه در سال گذشته وزیر جهاد کشاورزی معتقد بود در ۱۰ استان خشکسالی وجود دارد و با این وجود کشور به رکورد تولید ۱۵ میلیون تن گندم رسیده که این امر به خاطر انتقال یافته‌های تحقیقاتی است.

خشکسالی امسال، اما ثابت کرد که کارشناسان بدخواه، مخالف و آب به آسیاب دشمن ریز نیستند، بلکه به واسطه شناخت و اشرافی که به کشاورزی ایران دارند به اظهارنظر می‌پردازند وگرنه کدام ایرانی را می‌توان سراغ گرفت که از موفقیت‌های حاصل شده در کشورش خوشحال نشود و به آن نبالد. آگاهان اگر حرفی می‌زدند و می‌زنند نه از سر حسادت و دشمنی است، بلکه به دلیل شناخت واقعیت‌هاست که اگر تولیدات کشاورزی ما پایدار بود و خودکفایی در تولید گندم حاصل یک کار علمی و تحقیقاتی و وابسته به سطح زیرکشت و شرایط جوی نبود در پایان تیرماه نباید شاهد خرید کمتر از ۳ میلیون تن گندم از سوی مباشران خرید می‌بودیم و به سیاق سال گذشته این رقم باید نزدیک به ۷ میلیون تن می‌شد و حاصل یک کار علمی، امسال نباید به فکر واردات ۵ میلیون تنی می‌افتادیم و وزیر بازرگانی مجبور نمی‌شد که بگوید خودکفایی شعار اول انقلاب بود و الان باید واردات انجام دهیم. (نقل به مضمون)

اگر تولید گندم پایدار بود، چرا مسوولان وزارت جهاد کشاورزی مثل سال گذشته و دو، سه سال پیش‌تر از آن هفته‌ای یکبار آمار خرید و مقایسه آن با مدت مشابه سال گذشته را در بوق کرنا نمی‌کنند؟ امسال آمار خرید و مقایسه با مدت مشابه سال قبل چند بار اعلام شده است؟

واقعیت این است که انسان هیچ‌وقت نباید خود را از گرفتن مشورت با آگاهان، دلسوزان و کارشناسان واقعی بی‌نیاز بداند، همانگونه که نباید از موفقیت‌ها مغرور شده و هیچ‌گاه نباید موفقیت را حاصل کار خود بداند و شکست‌ها را به گردن این و آن و شرایط نامساعد بیندازد. کشور ما بر روی کمربند بیابانی جهان قرار دارد و ترسالی در آن یک اتفاق و پدیده است نه خشکسالی و اگر تولیدات ما در شرایط خشکسالی پایدار، رکوردشکن و خودکفا شد آن وقت است که می‌توان دم از علمی بودن کارها و شناخت کافی داشتن از شرایط زد وگرنه در شرایط ترسالی و با به‌کارگیری میلیاردها تومان اعتبار و پشتیبانی تمام مسوولان رسیدن به خودکفایی و افزایش حجم تولید خیلی شق‌القمر نباید تلقی شود.

و دست آخر اینکه اگر هوشیار باشیم و به دور از حب و بغض‌ها و سیاسی نگاه کردن به مسایل بخواهیم از واقعیت‌های خشکسالی امسال درس بگیریم باید به این نکته رسیده باشیم که باید چشم‌های خود را بشوییم و جور دیگر نگاه کنیم و بدانیم با محروم کردن و به حاشیه راندن کارشناسان واقعی فقط و فقط به خود و کشورمان لطمه زده‌ایم و لاغیر.